

Nitelva, Skedsmo

Status for naturmangfold

Leif Appelgren

Nitelva, Skedsmo

Status for naturmangfold

Ecofact rapport 422

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Appelgren, L. 2015. Nitelva, Skedsmo – Status for naturmangfold. Ecofact rapport 422.
Nøkkelord:	Biologisk mangfold, rødlistede arter, naturtyper, vilt
ISSN:	ISSN 1891-5450
ISBN:	978-82-8262-420-6
Oppdragsgiver:	tegn_3
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Leif Appelgren
Prosjektmedarbeidere:	
Kvalitetssikret av:	Toralf Tysse
Forside:	Grunne områder ved Nitelva sør for Valstad. Foto: Leif Appelgren

www.ecofact.no

INNHold

1 FORORD	1
2 SAMMENDRAG	2
3 INNLEDNING	4
4 PLANOMRÅDE	4
4.1 UTREDNINGS- OG INFLUENSOMRÅDE	5
5 MATERIAL OG METODE	5
5.1 VURDERING AV VERDI	5
6 RESULTATER	6
6.1 NATURGRUNNLAG	6
6.2 RØDLISTEDE ARTER	9
6.3 NOEN KOMMENTARER TIL ENKELTE AV DE RØDLISTEDE ARTENE	13
6.3.1 <i>Karplanter</i>	13
6.3.2 <i>Krepsdyr</i>	13
6.3.3 <i>Amfibier</i>	13
6.3.4 <i>Fugl</i>	13
6.4 VIKTIGE NATURTYPER	14
6.5 VIKTIGE VILTOMRÅDER	16
6.6 FISK OG FERSKVANNSORGANISMER	17
6.7 INSEKTER OG EDDERKOPPDYR	18
7 VERN	18
8 SAMLET VURDERING	18
9 KILDER	19
9.1 SKRIFTLIGE KILDER	19
9.2 NETTBASERTE KILDER	20
9.3 MUNTlige KILDER	20

1 FORORD

På oppdrag fra tegn_3 har Ecofact utført en kartlegging av naturmangfold i tilknytning til en reguleringsplan av området langs Nitelva i Skedsmo kommune, Akershus fylke.

Utredningen baserer seg på avgrensning av planområdet presentert av oppdragsgiver. Grunnlaget for verdisetting og vurdering av naturverdier i planområdet bygger på feltdata frembrakt under befaring av området, data fra tilgjengelige databaser på internett (Naturbase, Artskart), samt opplysninger innhentet fra lokalkjente. Arbeidet er utført av Leif Appelgren og kvalitetssikret av Toralf Tysse. Kontaktperson for oppdragsgiver har vært Ståle Hansteen.

Sandnes
14. januar 2015

Leif Appelgren

2 SAMMENDRAG

Beskrivelse av oppdraget

I forbindelse med reguleringsplan for områdene langs Nitelva i Skedsmo kommune har Ecofact gjennomført en kartlegging av naturmangfold i plan- og influensområdet. Utredningen inngår som en av flere delutredninger som skal ligge til grunn for en områdeplan.

Datagrunnlag

Rapporten er basert på befaring foretatt 9-11. juni 2014 av Leif Appelgren samt data fra tilgjengelige databaser og lokalkjente resurspersoner.

Biologiske verdier

Det er registrert i alt 53 rødlistede arter i eller i nær tilknytning til planområdet. Flest rødlistede arter finnes innenfor gruppene fugl og karplanter.

Tolv områder med viktige naturtyper er registrert i eller på grensen til planområdet, og disse dekker det meste av området. Tre av de registrerte naturtypene er rødlistet.

Stort sett hele planområdet er registrert som svært viktig eller viktig viltområde for fugl.

Nitelva inngår i Oslomarkvassdragene som er vernet i verneplanen for vassdrag.

Samlet sett har planområdet svært store verdier innenfor biologisk mangfold. De viktigste områdene vurderes å finnes i området mellom jernbanebrua i sør og Kjellerholen bru i nord. Disse områdene vurderes å ha nasjonal verdi for biologisk mangfold.

3 INNLEDNING

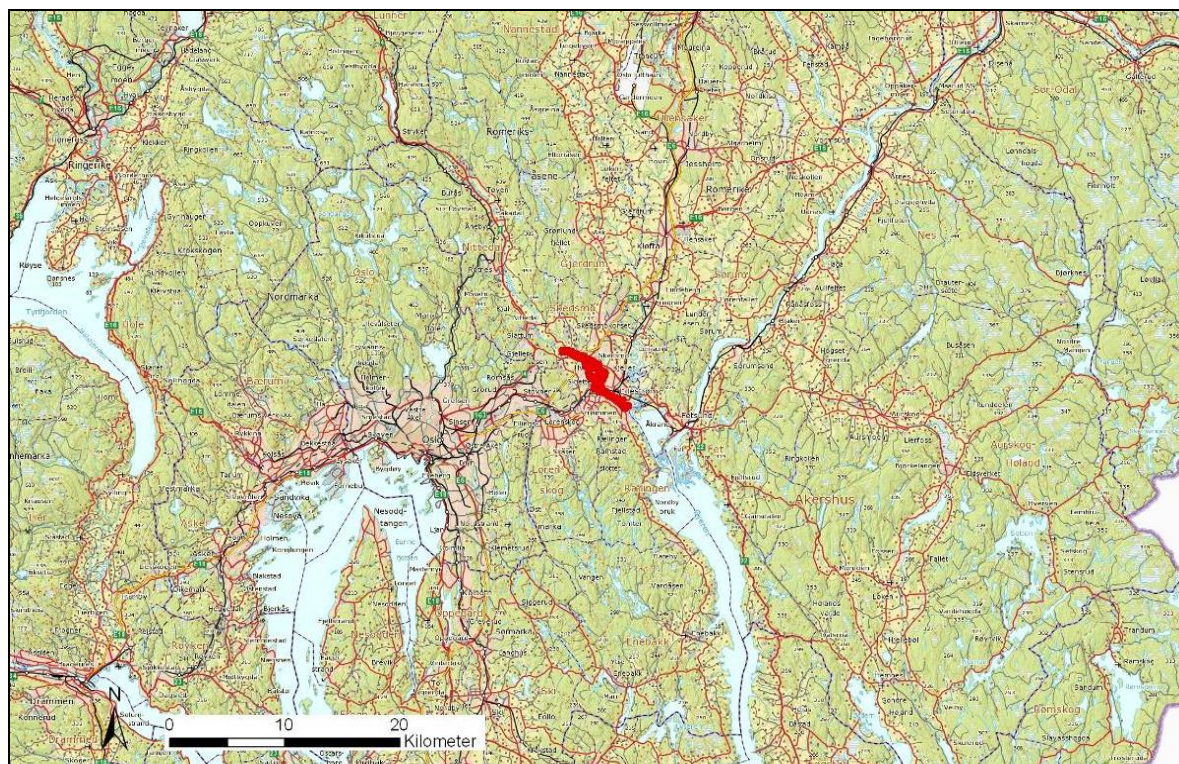
Det er et viktig identitetsmål i Skedsmo å være en ”miljøby med blågrønt hjerte”. Nitelva utgjør en viktig del av det blågrønne hjertet, hvor både selve vassdragsstrengen og elvebredden er viktige for biologisk mangfold og for rekreasjon og friluftsliv. Samtidig er det er press for å få bygge i vassdragsnære områder.

I Skedsmos Kommuneplan 2011-2022 er det stilt plankrav om områderegulering av Nitelva gjennom hele kommunen. Reguleringsarbeidet vil avklare viktige grensdrag mellom de åpne og grønne arealene og sentrumsområdene langs Nitelva. Det vil også legges til rette for utvidelser av turveinett og rekreasjonsareal i LNF-områdene langs Nitelva, samtidig som man tar hensyn til viktige produksjonsareal i landbruket og naturtyper og arter, jf. prioriteringer i naturmangfoldloven.

Som en del av grunnlaget for utarbeiding av reguleringsplan, har Ecofact gjennomført en kartlegging av naturmangfold i plan- og influensområdet.

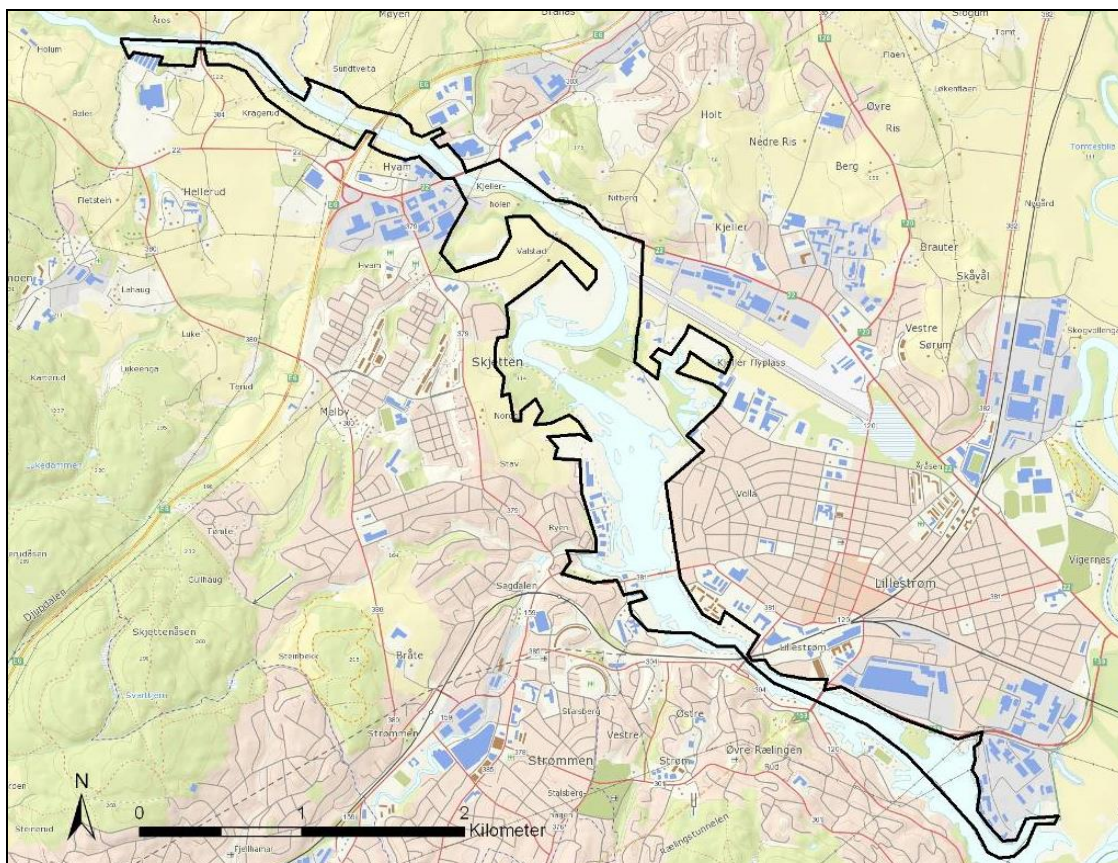
4 PLANOMRÅDE

Planområdet følger Nitelva fra grensen til Nittedal i området ved Hellerudsletta/Årås bru til Leiras innløp i Nitelva ved Sørumsneset. Områdets lokalisering i regionen er vist i figur 1 og plangrensen fremgår av figur 2.

Figur 1. Planområdet lokalisering i regionen (rød markering).

Figur 2. Planområdet ved Nitelva.

4.1 Utrednings- og influensområde

Utredningsområdet omfatter selve planområdet og nærliggende områder. Influensområdet vil variere etter hvilke naturverdier som vurderes og hvilken type tiltak som er aktuelle. For naturtyper og vegetasjon vil som utgangspunkt direkte berørte arealer være influensområdet, mens for arter som bruker store områder (f. eks. hjortedyr og store rovfugler), kan influensområdet strekke seg flere kilometer ut fra planområdet.

5 MATERIAL OG METODE

Formålet med denne utredningen er å registrere og sammenstille viktige forekomster innenfor temaet naturmangfold i influensområdet. Feltkartlegging ble gjennomført av Leif Appelgren 9.-11. juni 2014. Feltarbeidet er supplert med innsamling av eksisterende opplysninger fra offentlige databaser (Naturbase, Artskart) og intervjuer med lokalkjente.

5.1 Vurdering av verdi

Verdien blir fastsatt langs en glidende skala som spenner fra liten verdi til stor verdi (figur 3). Verdivurderingen i et område kan differensieres i et verdikart, men registreringene må også gis en samlet vurdering. Ulike tema har ulike kriterier for verdisetting.

Figur 3. Skala for verdi.

Verdisettingen følger tabell 1 nedenfor.

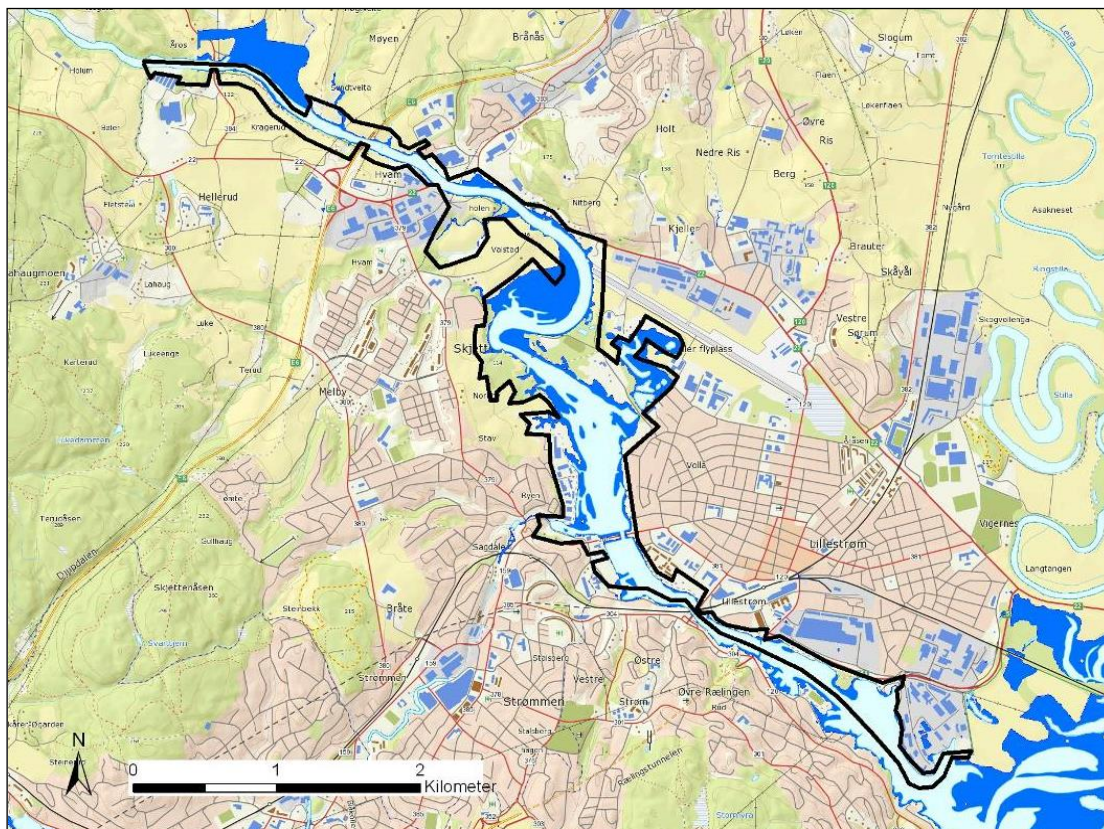
Tabell 1. Verdivurderinger med metodikk iht. *vegvesenets håndbok 140* (til dels tilpasset Korbøl m fl. 2009). Rødliste for naturtyper er tilpasset verdisetting etter rødlistevekten for arter.

Kilde	Stor verdi	Middels verdi	Liten verdi
Naturtyper www.naturbasen.no DN-Håndbok 13: Kartlegging av naturtyper DN-Håndbok 11: Viltkartlegging DN-Håndbok 15: Kartlegging av ferskvannlokaliteter	Naturtyper som er vurdert til svært viktige (verdi A) Svært viktige viltområder (vektall 4-5) Ferskvannlokalitet som er vurdert som svært viktig (verdi A)	Naturtyper som er vurdert til viktige (verdi B) Viktige viltområder (vektall 2-3) Ferskvannlokalitet som er vurdert som viktig (verdi B)	Andre områder
Rødlistede arter Norsk Rødliste for arter 2010 (Kålås m.fl. 2010)	Viktige områder for: Arter i kategoriene "kritisk truet" og "sterkt truet" Arter på Bern-liste II. Arter på Bonn-liste I	Viktige områder for: Arter i kategoriene "sårbar", "nær truet" eller "datamangel" Arter som står på den regionale rødlisten	Andre områder
Rødlistede naturtyper Norsk rødliste for naturtyper 2011 (Lindgaard og Henriksen, 2011)	Naturtyper i kategoriene: Kritisk truet (CR) og sterkt truet (EN)	Naturtyper i kategoriene: Sårbar (VU), nær truet (NT) eller datamangel (DD)	
Truete vegetasjonstyper Fremstad & Moen 2001	Områder med vegetasjonstyper i kategoriene "akutt truet" og "sterkt truet"	Områder med vegetasjonstyper i kategoriene "noe truet" og "hensynskrevende"	Andre områder
Lovstatus Ulike verneplanarbeider, spesielt vassdragsvern.	Områder vernet eller foreslått vernet	Områder som er vurdert, men ikke vernet etter naturvernloven, og som kan ha regional verdi. Lokale verneområder (pbl.)	Områder som er vurdert, men ikke vernet etter naturvern- loven, og som er funnet å ha kun lokal verdi.

6 RESULTATER

6.1 Naturgrunnlag

Strekningen av Nitelva som renner gjennom Skedsmo kommune er ca. 10 km lang. Elven renner rolig, er sterkt påvirket av leire og har til dels meandrerende karakter. Elvebredden ligger mange steder lavt og er dermed utsatt for flom. Stavstranda, del av Valstad, Nittebergangen, Bondetangen og deler av Sørumsneset vil bli oversvømt ved 10-års flom (figur 4). Ved de mer sjeldne flommene vil større deler av de samme områdene komme under vann. Flompåvirkningen kan være en viktig faktor for biologisk mangfold.

Figur 4. Flomssone ved 10-års flom (mørk blå). Kilde: wms-tjeneste fra NVE. Svart linje er grensen for planområdet.

Menneskelig påvirkning

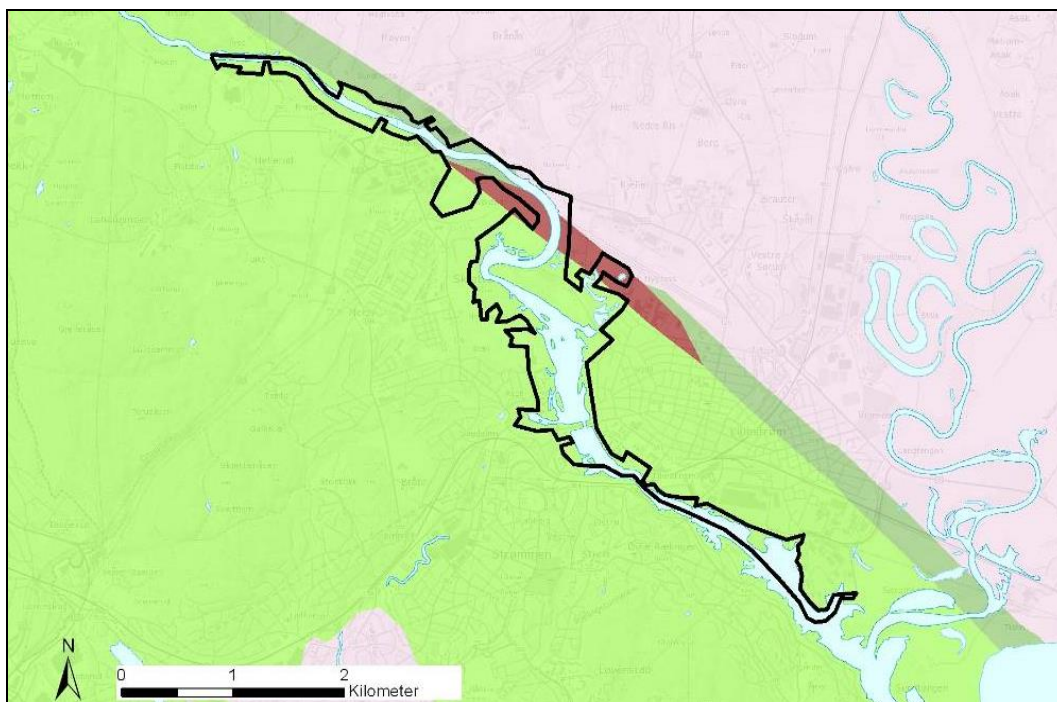
En stor del av planområdet er påvirket av menneskelig aktivitet. Dette er for eksempel, jordbruksmark, veier, bebyggelse og fyllinger. Særlig den sørlige delen av planområdet (sør for Strømsveien) er kraftig påvirket, og her er det svært lite naturlige strender igjen. I den nordlige delen av planområdet har strendene til dels et mer naturlig preg med strandkoger og strandenger, men også her er miljøet i større eller mindre grad påvirket av mennesket. Det er i hovedsak lavereliggende, hyppig flomutsatte områder langs elvebredden som har en naturlig flora.

Det er en del gang- og sykkelstier i naturområdene som brukes både til fritidsaktiviteter og til annen ferdsel.

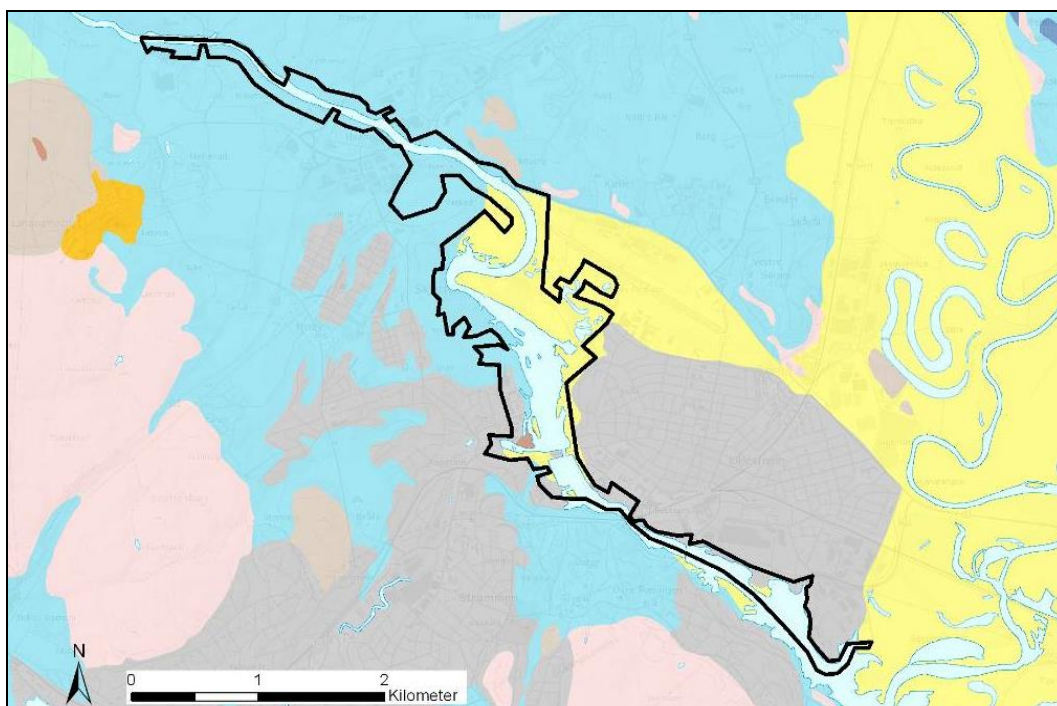
Berggrunn og løsmasser

Ifølge NGUs berggrunnskart består berggrunnen i det meste av planområdet av forskjellige typer av gneis (figur 5). Dette er bergarter som forvitrer relativt langsomt og ikke gir spesielt bra grunnlag for forekomst av krevende planter. Det går imidlertid en sone med amfibolitt gjennom planområdet og det forekommer også kalksilikatlinser i gneissområdene, noe som kan føre til at det stedvis er grunnlag for en rikere og mer krevende flora. Løsmassene består for det meste av marine avsetninger samt elve- og bekkeavsetninger (figur 6). I tilknytning til bebyggelse er det mye fyllmasser.

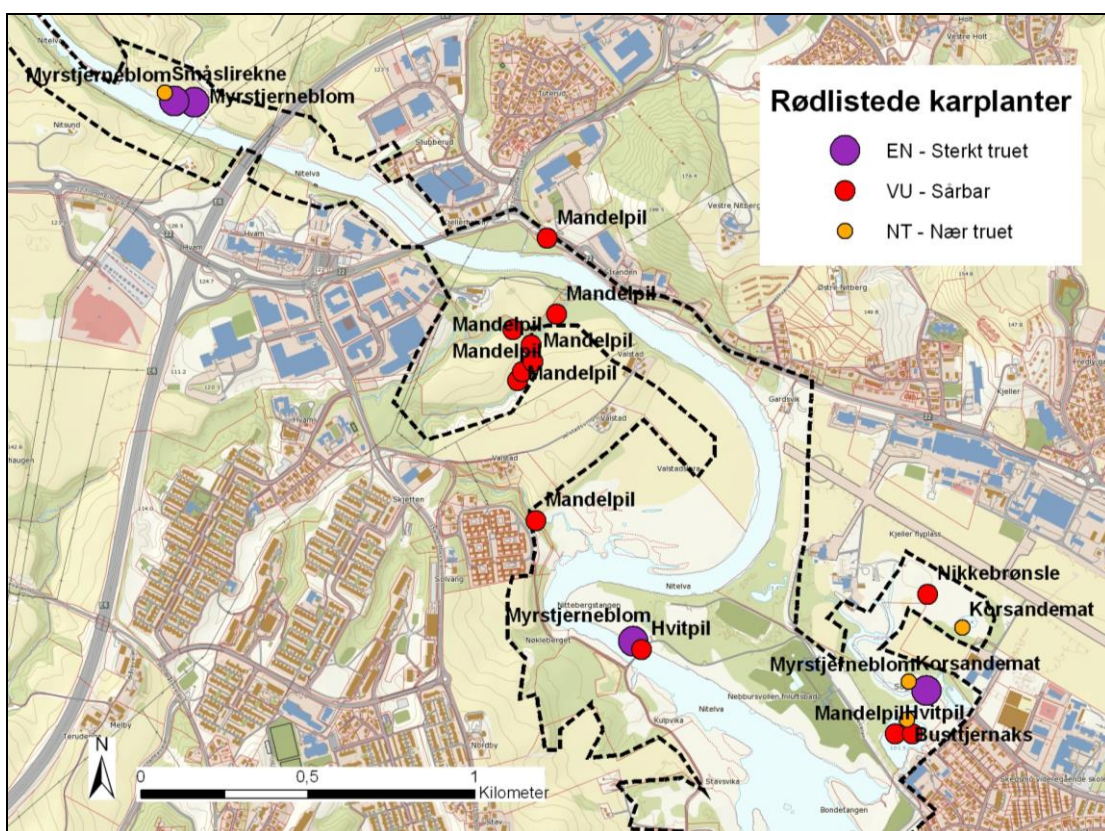
Figur 5. Ifølge NGUs berggrunnskart består berggrunnen i planområdet overveiende av forskjellige typer av gneis. Dominerende er granat-muskovittgneis, stedvis med disten og/eller sillimanitt, og med kalksilikatlinser (lys grønn). Mørkere grønn er mylonitt, blastomylonitt og sterkt deformert gneis. Det er også et lite område med klorittamfibolitt, mafisk til ultramafisk, stedvis mylonittforkifret (brun farge). Rosa er granittisk biotittgneis, migmatittisk. Kilde: wms-tjeneste fra Norges geologiske undersøkelse.

Figur 6. Løsmassekart over planområdet. Dominerende løsmassetype er finkornige, marine avsetninger med mektighet fra 0,5 m til flere ti-tall meter (blå farge). Særlig sentralt i området er det en del elve- og bekkeavsetninger (gul farge). Det er også mye fyllmasser (grått) og litt torv (brunt). Kilde: wms-tjeneste fra Norges geologiske undersøkelse.

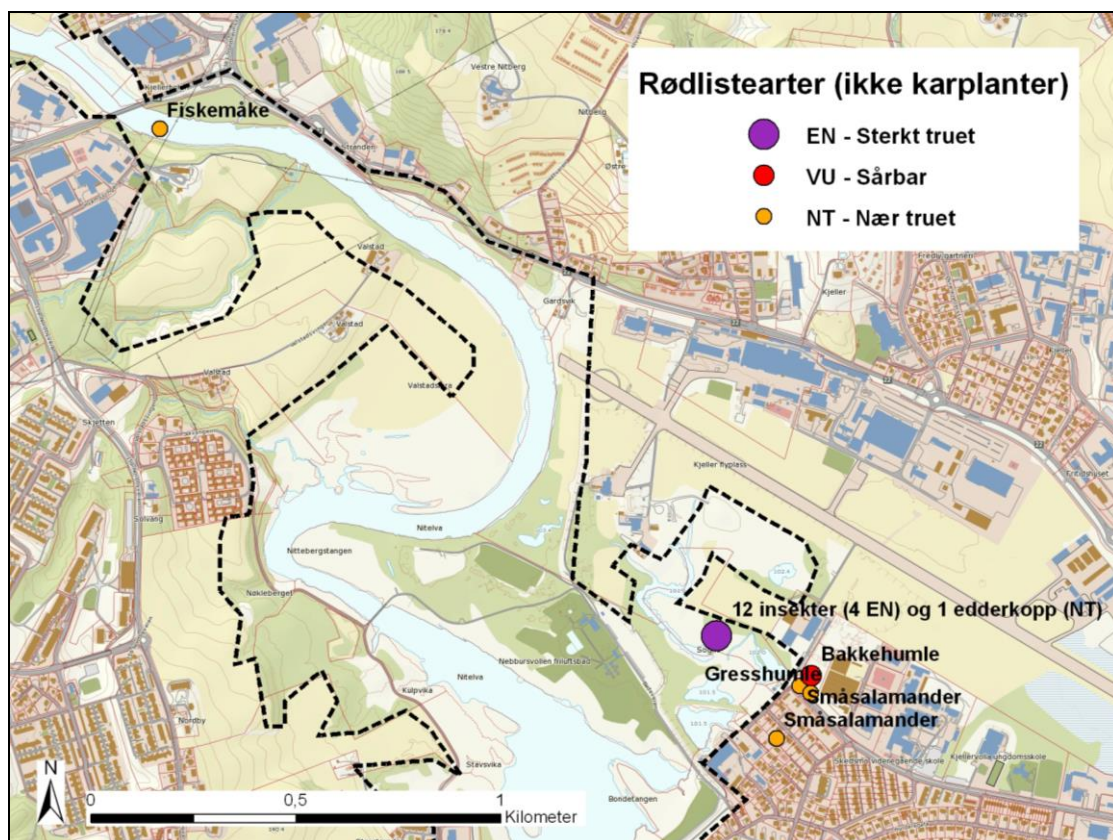
6.2 Rødlistede arter

Det er mange registreringer i Artskart av rødlistede arter innenfor planområdet. Blant disse er det noen gamle registreringer med upresise lokalitetsangivelser som ikke er inkludert i denne rapporten. Det ble også gjort noen nye funn under feltarbeidet i juni 2014. I tillegg er det hentet data fra publiserte undersøkelser i området (først og fremst Jansson 2014, Olsen 2012 og Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2000). Av totalt 53 rødlistede arter i eller i tilknytning til planområdet er 27 fugler, 13 insekter, 9 karplanter, én amfibie (småsalamander), ett krepsdyr (edelkreps), én edderkopp og ett bløtdyr (flatdammusling). Disse er listet i tabell 2 nedenfor. Figur 7 viser lokalisering av rødlistede karplanter, mens figur 8 viser lokalisering av øvrige rødlistearter (for fugl er det kun inkludert hekkelokaliteter).

Figur 7. Lokalisering av registrerte rødlistede karplanter i planområdet. Svart stiplede linje er grensen for planområdet.

Figur 8. Lokalisering av registrerte rødlistede arter bortsett fra karplanter i og i tilknytning til planområdet (svart stiptet linje). For fugl er det kun inkludert hekkelokaliteter.

Tabell 2. Registrerte rødlistearter i og i tilknytning til planområdet. Rødlistekategorier: CR – kritisk truet, EN – sterkt truet, VU – sårbar, NT – nær truet og DD - datamangel.

Artsgruppe	Art	Rødliste kategori	Forekomst
Karplanter	Myrstjerneblom	EN	3 aktuelle lokaliteter i planområdet (Artskart, eget funn). På fuktig mark/flomsone ved elven.
	Hvitpil	VU	1-2 aktuelle lokaliteter i planområdet (Artskart). I flomsonen ved dammer og vassdrag.
	Mandelpil	VU	4-5 aktuelle lokaliteter i planområdet (Artskart, egne funn og Jansson 2014)
	Småslirekne	VU	1 aktuell lokalitet i planområdet (ved Sundtveita, 2001) og noen gamle med unøyaktig lokalitetsangivelse (Artskart).
	Nikkebrønsele	VU	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).
	Firling	VU	Flere funn spredt langs Nitelva, de fleste gamle og alle med unøyaktig lokalitetsangivelse (Artskart).
	Trefelt evjebloom	NT	Flere gamle funn ved Nitelva i området rundt Kjeller-Nitberg, med unøyaktig lokalitetsangivelse. Nyere funn ved Sørumsneset, sør for planområdet (Artskart).
	Busttjernaks	NT	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).
	Korsandemat	NT	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).

Bløtdyr	Flatdammusling <i>Pseudanodonta complanata</i>	DD	Spredte funn i Nitelva i det meste av planområdet i 2012 (Sandaas m.fl. 2012).
Edderkopper	<i>Araneus alsine</i>	NT	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).
Insekter	<i>Lordithon pulchellus</i> (en bille)	VU	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).
	<i>Mordellistena variegata</i> (en bille)	NT	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).
	Blodrød høstlibelle <i>Sympetrum sanguineum</i>	NT	S Kjeller – evje til Nitelva 2004 (Artskart, Olsen 2012).
	Midjedamblomsterrflue <i>Anasimyia contracta</i>	EN	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).
	Gul strandblomsterflue <i>Parhelophilus versicolor</i>	EN	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).
	<i>Chrysogaster coemiteriorum</i> (en tovinge)	EN	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).
	<i>Symmerus annulatus</i> (en tovinge)	VU	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).
	Kløverhumle <i>Bombus distinguendus</i>	EN	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).
	Bakkehumle <i>Bombus humilis</i>	VU	S Kjeller flyplass 2011, Kjellerholen 2012 (Artskart, Olsen 2012).
	Gresshumle <i>Bombus ruderarius</i>	NT	Sogna og S Kjeller flyplass 2011, Kjellerholen og Lillestrøm - ved Norges varemesse 2012 (Artskart, Olsen 2012).
	<i>Discoelius zonalis</i> (en veps)	VU	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).
	<i>Xiphydria prolongata</i> (en veps)	NT	Sogna 2011 og Åros 2006 (Artskart, Olsen 2012).
	<i>Ametastegia albipes</i> (en veps)	NT	Sogna 2011 (Artskart, Olsen 2012).
Krepsdyr	Edelkreps	EN	Status usikker. Ifølge Artskart registrert i Nitelva, like sør for planområdet, i 2011.
Amfibier	Småsalamander	NT	Like utenfor planområdet ved Sogna 26.9.2008 og 26.4.2009, i dvale. En trekkende 6.10.2009 (Artskart).
Fugl	Åkerrikse	CR	Registrert ved Nebbursvollen 17.6.1993.
	Myrrikse	EN	Registrert ved Kjellerholen år 2000 og Nebbursvollen i 2009 (Artskart).
	Svarthalespove	EN	En fugl observert mellom Gullaugvika og Leiras utløp, Sørumsneset 21.9.2013 (Artskart).
	Lerkefalk	VU	Observert ved Sundtveita 2001 og Nebbursvollen 2004 (Artskart).
	Bergand	VU	Mange høstobservasjoner ved Sørumsneset like sør for planområdet (Artskart).
	Makrellterne	VU	Flere observasjoner i hekketid langs elva, men ikke konstatert hekking (Artskart).
	Brushane	VU	Sogna 15.5.1987 (Artskart).
	Tyrkerdue	VU	Flere observasjoner i og like utenfor planområdet 1993-2014, mest i bebygde områder/bymiljø (Artskart).
	Sanglerke	VU	Observert vår og høst i planområdet, men hekking ikke registrert (Artskart).

Rosenfink	VU	Nebbursvollen 18.7.2013, ikke hekking (Artskart). Skal også ha funnets ved Valstad i 1994 (Skedsmo kommune 1995).
Gresshoppesanger	VU	Gullaugvika 3-7.6 2013 (Artskart).
Fiskeørn	NT	Observert langs Nitelva, men hekking ikke registrert i nærområdet (Artskart).
Hønehauk	NT	Et fåtall observasjoner vinterstid i tilknytning til planområdet (Artskart).
Snadderand	NT	2 fugler ved Rudsberget 8.4.2006 (Artskart).
Sivhøne	NT	Registrert på 5 lokaliteter i planområdet i perioden 1987-2014 (Artskart).
Toppydykker	NT	En fugl ved Nebbursvollen 18.6.2009 (Artskart).
Fiskemåke	NT	Flere observasjoner langs elva, hekking konstatert i 2014 (Artskart, egne obs.).
Hettemåke	NT	Flere observasjoner langs elva (Artskart). Hekket tidligere i våtmarkene ved Sogna, men usikker status i dag (Ken Adelsten Jensen, pers. medd.).
Dverglo	NT	Hekket på P-plass ved Nebbursvollen ca. 2006 (Ken Adelsten Jensen, pers. medd.). Observert ved Nøkleberget, Nebbursvollen og Lillestrøm bru – Gullaugvika, nesten årlig siden 2007, også i hekketid (Artskart).
Vipe	NT	Observert ved Nøkleberget, Nebbursvollen og Skjervagapet i 2014 (Artskart).. Usikkert om arten hekker i eller nær planområdet.
Storspove	NT	To fugler rastende på sørsida Nitelva, ved Rælingen, 4.4.2014 (Artskart).
Strandsnipe	NT	Enkelte spredte observasjoner langs Nitelva. Sannsynlig hekkefugl i planområdet (Artskart, egne obs.).
Tårnseiler	NT	Observert ved Nebbursvollen, sannsynlig hekkefugl i eller i tilknytning til planområdet (Artskart).
Nattergal	NT	Registrert i planområdet ved Kragerud i 2011 og ved Sørumsneset like sør for planområdet i 2004 og 2006 (Artskart).
Stær	NT	En vanlig fugl som sannsynligvis hekker i planområdet og dets omgivelser (Artskart, egne obs.).
Tornirisk	NT	En gammel registrering av sannsynlig hekking ved Nebbursvollen i 1990 (Artskart). Skal også ha funnets ved Valstad i 1994 (Skedsmo kommune 1995).
Varsler	NT	En rastende fugl ved Sogna 11.4.2008 (Artskart).

6.3 Noen kommentarer til enkelte av de rødlistede artene

6.3.1 Karplanter

Mandelpil. Særlig stor bestand i ravinemiljø mellom Hvam og Valstad.

Firling og **trefelt evjebloom** inngår i den sjeldne pusleplantevegetasjonen som består av små plantearter som forekommer på tidvis vandekte områder i stilleflytende vassdrag. Artene har sitt optimale levested på beskyttede steder på grunt vann, gjerne på mudderbanker og leirflater. Pusleplantevegetasjonen er ansett for å ha gått tilbake i Nitelva, noe som sannsynligvis skyldes økt næringsinnhold i elven (Fylkesmannen i Oslo og Akershus et al. 2000). Redusert beite kan også ha ført til at småvokste plantesamfunn har blitt utkonkurrert av mer storvokste og konkurransesterke arter. Det antas at det fortsatt finnes rester av et tidligere mer utbredt pusleplantesamfunn i Nitelva, noe som i hvert fall var tilfelle for noen år siden (Blindheim & Abel 2002). Vannstanden var imidlertid for høy til at dette skulle kunne undersøkes ved befaringen for denne rapporten.

6.3.2 Krepser

Edelkreps er registrert på Artskart med en observasjon i Rælingen kommune utenfor Sørumsneset i 2011. Prøvefiske etter kreps i Nitelva i august/september 2012 (Svae 2012) ga bra fangst av kreps ca. 18 km oppstrøms planområdet, mens det ikke ble fanget kreps lenger nedstrøms. Kun den sørligste fiskestasjonen lå innenfor planområdet, noe øst for brua ved Åros. I juni 2012 ble det fanget kreps noen kilometer lenger nedstrøms enn i august/september (Svae 2012), men også dette var utenfor planområdet. Glomma-vassdraget ble rammet av krepsepest i 2002 og 2003 og Johnsen (2010) konkluderte at krepsen var borte fra Øyeren. Det er usikkert om det finnes edelkreps innenfor planområdet pr. i dag.

6.3.3 Amfibier

Småsalamander. Observasjoner av arten ved Sogna (Artskart) kan indikere at arten gyter i noen av dammene i Sogna-området.

6.3.4 Fugl

Mange observasjoner av rødlistede fugler i planområdet gjelder fugler som er tilfeldige besøkere og som ikke er å finne i området regelmessig. Andre arter kan være regelmessige besøkere under trekk, mens noen arter hekker årlig i planområdet eller dets nærmeste omgivelser. Artenes status i området er beskrevet i tabell 3.

Tabell 3. Status for rødlistede fuglearter i planområdet.

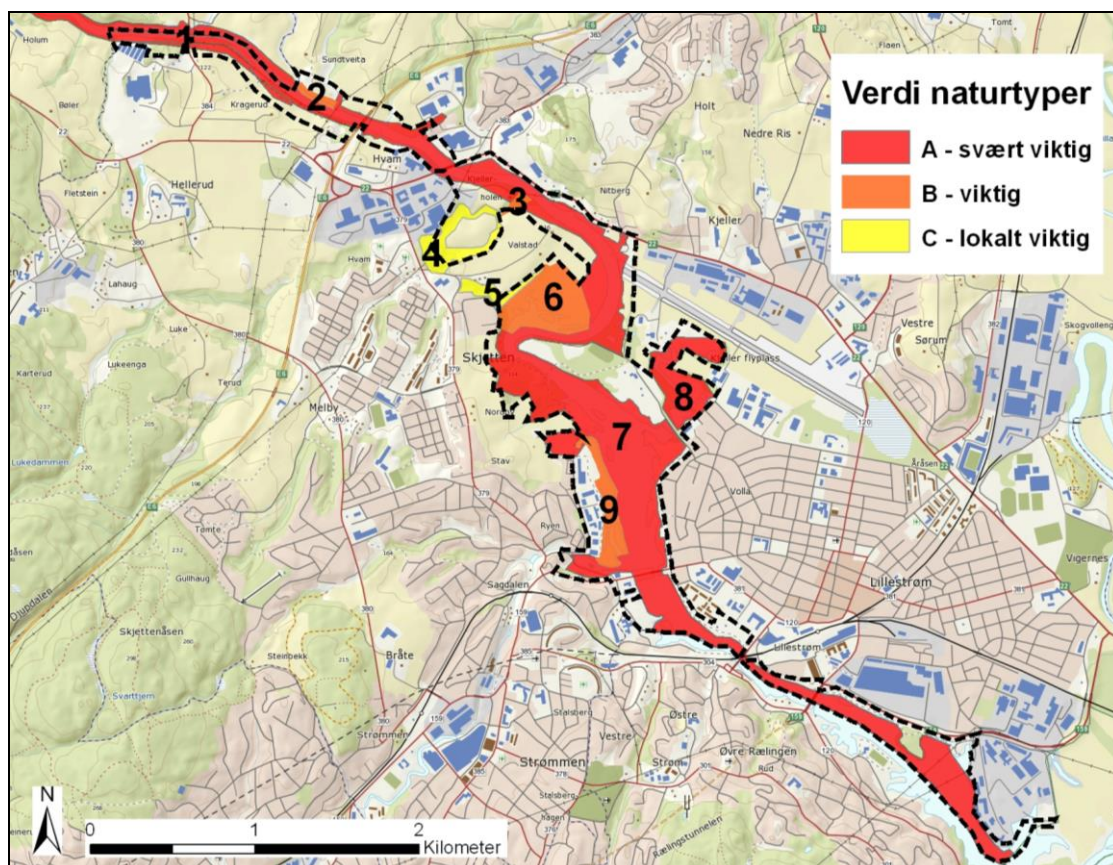
Art	Rødliste-kategori	Status i området
Åkerrikse	CR	Tilfeldig besøkere.
Myrrikse	EN	Tilfeldig besøkere. Kan muligens hekke enkelte år.
Svarthalespove	EN	Tilfeldig besøkere.
Bergand	VU	Raster regelmessig under høsttrekket sør i planområdet.

Lerkefalk	VU	Tilfeldig næringssøk i planområdet. Mulig hekkefugl i omgivelsene.
Makrellterne	VU	Næringssøk i planområdet, men hekking ikke kjent i seinere tid.
Brushane	VU	Rastende på trekk.
Tyrkerdue	VU	Hekker sannsynligvis i tilknytning til planområdet. Forekommer i bebygde områder/bymiljø.
Rosenfink	VU	Tilfeldig observert. Arten har gått tilbake, men kan muligens hekke enkelte år.
Gresshoppesanger	VU	Tilfeldig observert sør for planområdet. Kan muligens hekke enkelte år.
Sanglerke	VU	Lite egnet hekkemiljø i planområdet, men hekking ikke helt utelukket. (Hekker i jordbruksområder.)
Fiskeørn	NT	Regelmessig på næringssøk i Nitelva, men hekking i eller nær planområdet usannsynlig.
Hønsehauk	NT	Et fåtall observasjoner vinterstid. Lite sannsynlig hekkefugl i nærområdet. Hekker mest i gammelskog.
Snadderand	NT	Tilfeldig på trekk.
Sivhøne	NT	Mulig hekkefugl i våtmarkene ved Sogna og i vegetasjonsrike deler av Nitelva.
Toppdykker	NT	Tilfeldig observert, men mulig hekkefugl i vegetasjonsrike deler av Nitelva.
Fiskemåke	NT	Hekker i planområdet, bl.a. på stolper i Nitelva.(2014)
Hettemåke	NT	Næringssøker langs elva. Hekket før i våtmarkene ved Sogna.
Dverglo	NT	Mulig/trolig hekkefugl i planområdet.
Vipe	NT	Usikkert om det finnes egnede hekkemiljøer i planområdet. Trenger åpne områder med lav vegetasjon.
Storspove	NT	Tilfeldig på trekk.
Strandsnipe	NT	Sannsynlig hekkefugl ved Nitelva.
Tårnseiler	NT	Sannsynlig hekkefugl i eller i tilknytning til planområdet.
Nattergal	NT	Tilfeldig observert. Kan muligens hekke enkelte år.
Stær	NT	Hekker sannsynligvis i planområdet og dets omgivelser.
Tornirisk	NT	Tilfeldig observert, men mulig hekkefugl i og i tilknytning til planområdet.
Varsler	NT	Tilfeldig rastende på trekk.

6.4 Viktige naturtyper

Det meste av planområdet er registrert som viktige naturtyper i henhold til DN håndbok 13 (DN 2007) (Naturbase, Jansson 2014). I alt er det registrert 7 naturtyper i Naturbase, og Jansson (2014) har registrert ytterligere 3 naturtyper. Disse fremgår av figur 9 og tabell 4. I tillegg har Jansson (2014) delt opp en av naturtypene som er registrert i Naturbase (Valstad nord, område 4 i kartet og tabellen) i tre naturtypeområder. Dette fremgår ikke av figuren, da de nøyaktige grensene ikke var mulig å utlede av rapporten. Totalt er det derfor 12 naturtypeområder registrert i eller i umiddelbar tilknytning til planområdet. Noen av de aktuelle naturtypene er rødlistet (Lindgaard & Henriksen 2011). Disse er *Kroksjøer*, *meandere og flomløp* (EN - sterkt truet) og *Elveløp* (NT – nær truet). I tillegg kan de østlige delene av område 4 trolig klassifiseres som den rødlistede naturtypen *Mandelpilkratt* (NT), og bør da ha verdi B.

Figur 9. Naturtyper i og i tilknytning til planområdet. Avgrensingen av område 3 og 5 er usikker, da den er vanskelig å utlese av kartet i kildedokumentet (Jansson 2014). I tillegg består område 5 av to naturtyper, men grensen mellom disse fremgår ikke av kilden. Planområdet er vist med stiplet linje.

Tabell 4. Naturtyper i og i umiddelbar tilknytning til planområdet registrert i Naturbase eller av Jansson (2014). Nummereringen er den samme som i figur 9.

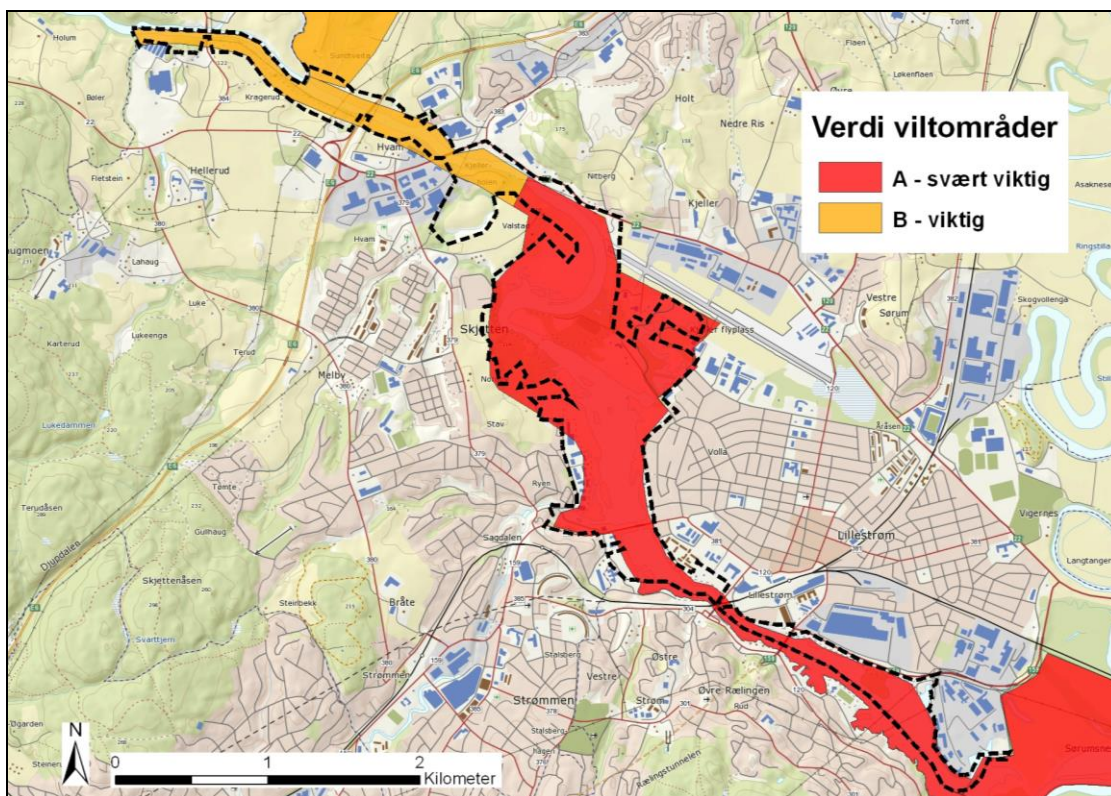
Nr	Navn	Naturtype	Verdi
1	Nitelva Slattum-Hvam	Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti (rødlistet EN)	A
2	Sundtveita sør	Fuktenger	B
3	Valstad NØ 1	Gråor-heggeskog - Flommarkskog	B
4	Valstad nord	Gråor-heggeskog (av Jansson 2014 delt i tre områder). Østlig del av området kan trolig klassifiseres som den rødlistede naturtypen <i>Mandelpilkratt</i> (NT) og bør da ha verdi B. Se utbredelse av mandelpil i figur 7.	C
5	Solvangen	Ravinedal	C
	Solvangen Ø	Gråor-heggeskog - Flommarkskog	B
6	Valstad-Stavstranden	Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti	B
7	Nitelva	Viktig bekke drag (rødlistet som <i>Elveløp</i> , NT)	A
8	Sogna	Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti	A
9	Nordby	Mudderbank	B

Som fremgår over er hele strekningen av Nitelva i Skedsmo kommune registrert som viktig bekke drag eller andre naturtyper som er knyttet til vannmiljø eller strandsoner langs elven. Område 8, Sogna, var tidligere en grein av Nitelva. I tillegg er det registrert noen naturtyper knyttet til vassdrag som drenerer til Nitelva (område 4-5). Det er uklart om område 5 er berørt av planområdet eller om det ligger like utenfor.

6.5 Viktige viltområder

I Naturbase er det registrert to viktige viltområder som til sammen dekker det meste av planområdet. Det største området, Nitelva, strekker seg fra Gullaugvika i sør til Åros i nord, mens det andre, Sogna, består av et sumpområde sør for Kjeller flyplass (figur 10). Begge disse områdene er i Naturbase registrert med verdi B (viktig), basert på registreringer gjort i 1987 og 1993. Blindheim & Abel (2002) har seinere slått sammen de to områdene og gitt dem verdi A (svært viktig).

Figur 10. Verdikart over viltområder i planområdet. Verdisettingen er en kombinasjon av verdisseting i Naturbase, Blindheim & Abel (2002) og egne vurderinger.

Nitelva er særlig viktig som raste- og overvintringsområde for bergand og sangsvane, men det er også andre arter som raster i elven. For sangsvane er nedre deler av Nitelva, sammen med Nordre Øyeren og Glomma, det viktigste overvintringsområdet for arten i Norden. Elven har også verdi som hekkelokalitet for våtmarksfugler. Størst verdi som hekkelokalitet har nok strekningen mellom jernbanebrua og Valstad, inkludert Sogna-området, og det er nok god grunn til at denne delen er gitt A-verdi. Det er imidlertid usikkert om strekningen oppstrøms Valstad bør ha mer enn B-verdi, da det her er begrenset med grunne områder langs elvebredden som egner seg som hekkelokaliteter for vannfugl. Unntaket er et lite område sør for Sundtveita, der det er beitemark ned til elven. Strandsonene langs elven er imidlertid av verdi også for andre fugler da de huser et rikt insektliv og dermed mye næring for insektetende fugler - bl.a. er dvergspett registrert i strandskogen (Trond Høvde, pers. medd.).

Det er registrert funksjonsområder for en rekke fuglearter innenfor viltområdene. Disse er listet i tabell 5 og 6. Det er usikkert om brushane og vipe hekker i Sogna-

området, da forholdene i området, ifølge lokalkjente, er endret i seinere tid. Det var tidligere en koloni med hettemåke ved Sogna, men også for denne arten er det usikkert om den fortsatt hekker i området. For sivhøne antas det at området fortsatt er en egnet hekkebiotop.

Tabell 5. Funksjonsområder registrert i Naturbase for viltområde Nitelva.

Art	Rødlistestatus	Funksjon	Årstid	Verdi
Bergand	VU	Rasteområde	Vinter	B
Sangsvane		Beiteområde	Vinter	B
Grågås		Rasteområde	Vår/høst	C
Stokkand		Beiteområde	Vinter	C

Tabell 6. Funksjonsområder registrert i Naturbase for viltområde Sogna. Det er usikkert om brushane, vipe og hettemåke hekker i området pr. i dag.

Art	Rødlistestatus	Funksjon	Årstid	Verdi
Brushane	VU	Yngleområde	Vår/sommer	B
Sivhøne	NT	Yngleområde	Vår/sommer	B
Vipe	NT	Yngleområde	Vår/sommer	B
Hettemåke	NT	Yngleområde	Vår/sommer	B
Sothøne		Yngleområde	Vår/sommer	B
Rødstilk		Yngleområde	Vår/sommer	B
Rørsanger		Yngleområde	Vår/sommer	B
Knoppsvane		Beiteområde	Vår/sommer	C
Kanadagås		Yngleområde	Vår/sommer	C
Krikkand		Rasteområde	Vår/høst	C
Toppand		Rasteområde	Vår/høst	C
Skogsnipe		Rasteområde	Vår/høst	C
Grønnstilk		Rasteområde	Vår/høst	C

Det er ikke registrert viltområder for andre dyrearter enn fugl i planområdet. De frodige ravinedalene N for Valstad og kantsoner av skog langs Nitelva kan imidlertid være viktige for rådyr. Her kan forholdsvis små arealer med løvskog gi tilstrekkelig fødetilgang og skjul. I skogene langs elva finnes også bever.

Flaggermus antas å ha gode næringsområder i insektrike fuktområder langs Nitelva.

6.6 Fisk og ferskvannsorganismer

Nitelva har en høy artsdiversitet av fisk. I nederste deler av elven er i alt 16 fiskearter påvist (Pedersen et al. 1990, Fjellvang 1997). I tillegg til å være et viktig område for gyting og oppvekst for egen fiskefauna, er nedre deler av Nitelva også viktig for fisk som går opp i elven fra Øyeren (Rørslett 1992), der det er registrert hele 23 fiskearter (Pethon 1978).

I tillegg til fiskefaunaen finnes det også edelkreps (EN – sterkt truet) i Nitelva (Rikheim 1995, Artskart), men det er usikkert om den forekommer i planområdet (se avsnitt 6.3.2, over).

Flat dammusling (rødlistet, DD - datamangel) og andemusling er registrert i planområdet. Elvemusling (rødlistet, VU - sårbar) er kun funnet lenger oppstrøms i Nitelva.

6.7 Insekter og edderkoppdyr

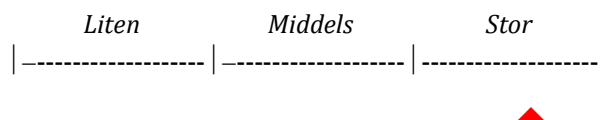
Flere rødlistede arter er funnet ved Sogna (se avsnitt 6.2, over). Dette er sannsynligvis et viktig område for insekter, men også trolig det området som er best undersøkt. Det er derfor vanskelig å sammenligne med andre deler av planområdet. Det er også noen få spredte funn av de rødlistede artene bakkehumle *Bombus humilis* (VU), gresshumle *Bombus ruderalis* (NT) og vepsen *Xiphydria prolongata* (NT) andre steder ved Nitelva (Artskart).

7 VERN

Nitelva inngår i Oslomarkvassdragene som er vernet i verneplanen for vassdrag. Planområdet grenser i sør til naturreservatet Sørumsneset.

8 SAMLET VURDERING

Planområdet har svært store verdier av biologisk mangfold. Det er registrert en rekke rødlistede arter innenfor forskjellige organismegrupper, og store deler av planområdet består av viktige naturtyper og viktige viltområder for fugl. Lokalisering av registrerte rødlistearter, viktige naturtyper og viltområdet fremgår av figur 7-10. De viktigste områdene vurderes å finnes i området mellom jernbanebrua i sør og Kjellerholen bru i nord. Disse vurderes å ha nasjonal verdi for biologisk mangfold.

9 KILDER

9.1 Skriftlige kilder

Blindheim, T. & Abel, K. 2002. Vilt i Skedsmo kommune. Siste Sjanse – rapport 2002-4.

Direktoratet for naturforvaltning. 2000. *Kartlegging av ferskvannslokaliteter*. DN-håndbok 15 (internettutgave: www.dirnat.no).

Direktoratet for naturforvaltning 2000. *Viltkartlegging*. DN-håndbok 11.

Direktoratet for naturforvaltning. 2007. *Kartlegging av naturtyper - Verdsetting av biologisk mangfold*. DN-håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

Enerud, J. 1993. Fisk og miljø i Nitelva, Akershus 1992. Akershus fylkeskommune, Fylkesrådmannen, miljøvernavdelingen. s. 1-27.

Fjellvang, R. 1997. Unik fiskefauna. Natur i Skedsmo. Naturvernforbundet i Skedsmo. s. 32-33.

Fremstad, E, Moen, A. (red.). 2001. *Truete vegetasjonstyper i Norge*. NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. Bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Akershus fylkeskommune/Romerike vannbruksplanutvalg. 2000. Verneverdier i Nitelva, Nittedal, Skedsmo og Rælingen kommuner i Akershus. VVV-rapport 2000-5.

Jansson, U. 2014. Ravinekartlegging i Skedsmo kommune 2013. BioFokus-rapport 2014-20. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Johnsen, S. I. 2010. Nasjonal overvåking av edelkreps - presentasjon av overvåkingsdata og bestandsstatus - NINA Rapport 492. 94 s. + vedlegg.

Korbøl, A., Kjellevoll, D. og Selboe, O. C. 2009. *Kartlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk (1-10 MW) – revidert utgave*. NVE-veileder 3/2009.

Kålås, J. A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelseth, S. (red.). 2010. *Norsk rødliste for arter 2010*. Artsdatabanken, Norge.

Lindgaard, A. & Henriksen, S. (red.). 2011. *Norsk rødliste for naturtyper 2011*. Artsdatabanken, Trondheim.

Olsen, K. M. 2012. Biologiske registreringer ved Sogna, Skedsmo i 2011. BioFokus-notat 2012-1. 29 sider.

Pedersen, H. B., Oppegård, B. & Wilberg, J. H. 1990. Aksjon 88 – Forsurings-situasjonen i Akershus. Akershus jeger- og fiskerforbund og Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Miljøvernnavdelingen. s. 1-88

Pethon P. 1978. Age, growth and maturation of natural hybrids between roach (*Rutilus rutilus* L.) in Lake Øyeren, SE Norway. *Acta Hydrobiol.* 20: 281-295.

Rikheim, T. 1995. Resultater av spørreundersøkelse blant grunneierne langs Nitelva. Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold. s. 1-12.

Rørslett, B. 1992. Øyeren i Akershus: Naturfaglig statusrapport 1992. Norsk institutt for vannforskning. s. 1-58.

Sandaas, K., Enerud, J. & Holmsen, L. 2012. Store ferskvannsmuslinger i Nitelva og Leira. Skedsmo kommune, Akershus 2012. 13 sider m/vedlegg.

Skedsmo kommune. 1995. Ravinene i Skedsmo. En naturfaglig undersøkelse.

Svae, P. S. 2012. Nitelva, Nittedal kommune - Prøvekreping 2012. Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold. 2012. Rapport nr. 7.

Toverud, Ø. 1998. Prøvefiske Nitelva 3.9.98. Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold. s. 1-4.

9.2 Nettbaserte kilder

Direktoratet for naturforvaltning. Naturbase: www.miljodirektoratet.no/no/Tjenester-og-verktoy/Database/Naturbase/

NGU: www.ngu.no

Artskart: <http://artskart.artsdatabanken.no>

Artsdatabanken: www.artsdatabanken.no

9.3 Muntlige kilder

Ken Adelsten Jensen

Trond Høvde